

Riigikogu korruptsioonivastase erikomisjoni istungi protokoll nr 100

Tallinn, Toompea, videosild

Esmaspäev, 21. september 2026

Algus 13.15, lõpp 15.00

Juhataja: Anastassia Kovalenko-Kõlvart (esimees)

Protokollija: Airi Ausmees (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Rain Epler, Eerik-Niiles Kross, Stig Rästa, Priit Sibul, Riina Sikkut, Andres Sutt (Mario Kadastik asendusliige)

Komisjoni ametnik: Anu Kärtner (nõunik)

Puudus: Irja Lutsar

Kutsutud: Endine kaitseminister Hanno Pevkur, Kaitseministeeriumi endine kantsler Kaimo Kuusk, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse peadirektor Elmar Vaher, Datasel SRL lepinguline esindaja vandeadvokaat Veiko Viisileht, Justiits- ja Digiministeeriumi kantsler (endine Kaitseministeeriumi kaitseplaneerimise asekanstler) Tiina Uudeberg, Kaitseministeeriumi julgeoleku- ja sisekontrolli osakonna juhataja Ahto Soorm, Kaitseministeeriumi kaitsevõime valdkonna osakonnajuhataja Marika Tuusis, Kaitseministeeriumi kaitsevõime asekanstler Kadri Peeters (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Korruptsiooniohud kaitsevaldkonnas. Jätkuarutelu.
3. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Nädala (21.-27. september 2026) töökava

Esmaspäev, 21. september 2026 kell 13.15 (avalik istung)

1. Nädala (21.-27. september 2026) töökava kinnitamine
2. Korruptsiooniohud kaitsevaldkonnas. Jätkuarutelu.
3. Info ja muud küsimused *kinnine päevakorrapunkt*

Kolmapäev, 23. september 2026 kell 8.45 (kinnine istung)

1. Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse toetuste jagamise kord ja huvide konflikti vältimine. Kutsutud majandus- ja tööstusminister Liina Vahtras ja Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse nõukogu liige Erkki Raasuke.
2. Info ja muud küsimused.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Rain Epler, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Eerik-Niiles Kross, Stig Rästa, Priit Sibul, Riina Sikkut, Andres Sutt).

Istungi avalik osa on järelevaadatav Riigikogu Youtube'i kanalil ([link videole](#)).

2. Korruptsiooniohud kaitsevaldkonnas. Jätkuarutelu.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart juhatas istungi sisse viidates eelmise nädala kolmapäeval 16. septembril 2026 komisjoni visiidile Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusse (RKIK) saamaks ülevaade RKIK ja Datasel SRL-ga suhete arengust. RKIK-s käis eelmisel nädalal ka Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjon. Siiski on endiselt palju ebaselget Datasel SRL-ga kontakti tekkimisest ja suhete arengust. Kas tänaseks on leitud eelmisel kohtumisel viidatud kirjavahetus selle kontakti alguse kohta?

Elmar Vaher vastas, et käesoleval ajal ei ole sellele ühest vastust, alla on laetud kirju, kontaktid on inimestega, kes võivad olla seotud Datasel SRL-ga kontakti tekkimisega ning eelmisel nädalal saadi kindlust, et RKIK saab neid andmeid töödelda – RKIK-s tööle asuv inimene peab teadma, et tema e-postikastis olevaid kirju võidakse vaadata ka pärast töösuhte lõppu. Suhtluskanalis Signal kirjavahetuse andmeid praegu ei ole. RKIK on toimunu osas kirjavahetuses RKIK-i endise juhi Magnus-Valdemar Saar'e ning Katri Raudsepp'a esindajatega ning valmistatakse kohtumiseks nendega, sh nende selleteemalise suhtluse andmete saamiseks.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart tõi välja korduvad viited Signalis toimunud vestlustele, mille osas K. Kuusk on öelnud, et on oma vestlused edastanud Kaitsepolitseiametile. Kus on nende inimeste Signalis peetud vestlused, kes on liikunud teistele ametikohtadele?

Kaimo Kuusk selgitas, et esimene leping Datasel SRL-ga sõlmiti 2024. aastal ning K. Kuusk asus Kaitseministeeriumisse tööle alles pärast seda. Signali grupp hangete teemal käivitus 2024. aasta lõpul või 2025. aasta algul ning selle grupi algusest on olemas Signali suhtlus, kust ajajoone jaoks vajalik teave on edastatud RKIK-le.

Hanno Pevkur leidis, et komisjon on oma uurimisfookuse seadnud kohatult – keegi ei vaidle, et RKIK ja Datasel SRL sõlmisid lepingud ning kohtus ja vahekohtus on vaidlus Datasel SRL toodetud ebapiisava kvaliteedi ning hulgaga tarne osas. Kuna H. Pevkuri telefon läks väljavahetamisele enne kui ta kõik vajaliku sai sealt välja võtta, on kustunud ka Signalis peetud vestlused, mille osas puudub nende talletamise kohustus.

Ahto Soorm ütles, et Kaitseministeeriumi julgeoleku ja sisekontrolli osakond on tutvunud endise ministri ja endise kantsleri e-kirjadega ning püüdnud sealt leida asjassepuutuvat, kuid selle analüüsi põhjal ei ole leidnud kinnitavaid fakte, millest saaks järeldada, et esmane kontakt oleks tulnud endise ministri kaudu. Lähtudes Magnus-Valdemar Saar'e LinkedIn vestluse kuvast tuli esmane kontakt sealt. Datasel SRL-ga loodud kontakti alguse osas puuduvad e-kirjad ministeeriumi dokumendihaldusest ning mujalt teavet eriti otsida ei ole.

Hanno Pevkur juhtis tähelepanu sõnumirakenduste rohkusele – Instagram, Facebook, Signal, Telegram, jne ning pidas kohatuks reguleerida nende kõigi võimalikku kasutust ametialaste küsimuste arutamisel. Ametlik suhtluskanal on e-post ja tasub arvestada, et sealt ei pruugita kogu teavet edasi saata.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart resümeeris, et ametlikule e-posti aadressile saabunud pöördumised on kadunud. Kui vahendaja Malmstead kontakti otsides sinna pöördus, ta vastust ei saanud.

Ahto Soorm ütles, et vahendaja võis pöörduda RKIK-i või mujale, kuid Kaitseministeeriumis e-postist tema pöördumist leitud ei ole – serverist sellekohaseid andmeid ei leitud.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart küsis, kas RKIK-i saabunud kirjadest leiti niisugune pöördumine?

Elmar Vaher ütles, et käimasolevate vaidluste jaoks ei ole olulised kontakti alguse detailid. Eesti huvide esindamiseks on RKIK kogunud materjalid ning käesoleval ajal valmistatakse Euroopa Komisjoni visiidiks, mille eesmärk on hinnata Datasel SRL tehingute osas rakendatud hoolsuskohustust. Endiste töötajate e-kirjadest ei ole otsitud selle kontakti algust, kuid niisuguse teabe leidmisel sellest teavitatakse.

Rain Epler pidas kohtuvaidluse kõrval oluliseks ka sinnani viinud asjaolusid ning ministri rolli Datasel SRL-ga suhete loomisel ja arendamisel.

Hanno Pevkur meenutas, et „Ukrainale miljon mürsku“ initsiatiiv oli Euroopa tasemel kokkulepe, mille jaoks Euroopa Komisjoni rahurahastu rakendusmehhanismi kaudu otsiti partnereid, kes Venemaa külmutatud vara intresside eest moona, sh Legacy ja nõukogude päritolu. Niisugust moona ei saa osta nt Rheinmetallist ja teistelt suurtelt tootjatelt Euroopa Liidus. RKIK uuris turgu ning kogus teavet, mille tulemina hakkas ministeeriumisse jõudma pakkumisi, mis saadeti edasi RKIK-i, kes hindas riske. Kaitseotstarbelisi vahendeid soetati kohtadest, kuhu Eesti Vabariigi maksumaksja vahendeid ei pandaks ja nende ettevõtetega sõlmiti mh ka konfidentsiaalsuskokkulepped, et nende ettevõtetega sõlmitud tehingute ilmsikstulekul ei langeks nad GRU, FSB ja teiste Venemaa ja nende liitlaste rünnakute alla. Riske hinnati 7-8 kuud ja RKIK-i ülevaatele tuginedes mindi ka lepingutesse. Lepingud enamasti toimusid ja sadade miljonite eest on mürske kohale jõudnud. Tehingute käigus toimus kolmepoolne suhtlus RKIK, Ukraina (teavitas, millist moona vaja) ja Euroopa rahutagamisrahastu vahel. Samamoodi toimus kõik Datasel SRL-ga suhete loomisel. Siiski ei ole nad ise tootjad, nagu RKIK-le teatasid. Tsiviilvaidluse käigus vaadatakse tehingu täitmist ning Euroopa Komisjon vaatab rahutagamisrahastu vahendite kasutamise korrektsust. Samuti toimub kriminaalmenetlus ja vastutuse on võtnud ka toonane minister ja kantsler.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart resümeeris, et Datasel SRL osas ei ole leitud algset kontakti selgitavaid e-kirju ei ministeeriumist ega RKIK-st kuigi lubati need komisjonile leida. Kas suhtlus on olemas Türgi tootja ARCA Defence osas?

Ahto Soorm ütles, et ARCA Defence'le ei ole keskendutud.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart ütles, et Datasel SRL ja ARCA Defence osas ei ole eriti lobikohtumiste kohta teavet ning küsis sisekontrolli hinnangut lobikohtumiste registreerimise ja avalikustamise kohta eriti Datasel SRL ja ARCA Defence osas teabe puudumise osas.

Ahto Soorm ütles, et lobikohtumiste registreerimise kohustust tuleb järgida.

Hanno Pevkur rõhutas, et kaitseotstarbelise varustuse soetamise lepingupartneritega sõlmitakse konfidentsiaalsuskokkulepped kaitsmaks riigi partneriks olevaid ettevõtteid. Kui konfidentsiaalsuskokkuleppeid ei järgita, siis ei pruugi me neid tarneid saada ei Eesti ega Ukraina jaoks, sest tootjad-tarnijad ei soovi, et teave nende tehingute osas leviks. Kui ettevõtte on täitnud oma lepingulised kohustused korrektselt nagu nt ARCA Defence, on eriti kohane konfidentsiaalsuskokkuleppeid järgida, sh ei peaks komisjon neid lepinguid avalikkuse ette tooma ega kaaluma neist taganemist. Kohatu on ühe vaidluse tõttu kõiki neid tehinguid avalikult läbi vaatama hakata.

Priit Sibul küsis, mitmes tööstuses käidi ning mitmes käis H. Pevkur isiklikult hindamas, kes

neist võiks investeerida Eestisse 300 miljonit eurot ning luua 1000 töökohta. P. Sibul soovis teada, kas otsus suunata osaliselt vestlused ametialase e-posti aadressi asemel isiklikule e-posti aadressile oli mõistlik ja vajalik? Kas isiklikule e-posti aadressile tulnud kirjad on registreeritud?

Hanno Pevkur vastas, et ta ei ole teabevahetust suunanud isiklikule e-posti aadressile. Isiklikule e-posti aadressile saabunud kirjad saadeti edasi ametialasele aadressile. H. Pevkur on käinud vaid Rheinmetalli peakorteris ning Poola lõhkeainetehases. Datasel SRL osas teavitasid USA vahendajad RKIK-i ning H. Pevkur ministrina oli selle pöördumise koopiareal. See oli 2025. a, st pärast seda, kui kõik lepingud olid sõlmitud ning olid juba probleemid. See kiri on RKIK-il loomulikult olemas.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart viitas, et RKIK on lepingud lõpetanud, kuid Datasel SRL soovib tingimuste täitmise osas kokku leppida ning kohane on saada ülevaade Datasel SRL vaatest suhete kujunemisest RKIK-ga.

Veiko Viisileht ütles, et Datasel SRL on saatnud kirja oma valimisoleku kohta lahendada vaidlus kokkuleppel. Vastuse oma pöördumisele on Datasel SRL saanud meediast ning RKIK ei soovi edasisi läbirääkimisi. Datasel SRL on valmis vaidlust jätkama. Kui RKIK hinnangul on läbirääkimisteks hilja, siis see toob Eesti maksumaksjale kaasa kulusid. Advokaadibüroo LinkLaw esindab Datasel SRL-i alates kohtuvaidluse alustamisest ning ei ole varasema suhtlusega detailideni kursis, kuid on koos kliendiga koostanud vastused erikomisjoni esitatud küsimustele. Erikomisjoni esitatud küsimused ja neile antavad vastused sisaldavad teavet, mida avalikult käsitleda ei saa.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart viitas tehingute eest makstava raha osas, et Riigikogule öeldi, et vahendamislepinguga riske ei võeta. Riigikogu avastas ja ka meedias on nimetatud, et 4.juuli 2024 märgukirjas oli Kaitseministeerium saanud RKIK-i poolt teavituse, et ebaõnnestumise korral võib kahju jääda Eesti kanda. 2025-2028. a osas lubati riskide võtmine piirata 0,25 %-ni siseriiklikust kogutoodangust sõjalise abi kokkulepitud määrani e 100 miljoni euron. Miks kirjutati niisuguse taustateabe olemasolul siiski riigieelarvesse, et riskid ei jää Eesti kanda?

Tiina Uudeberg viitas, et 2024. a alguses, kui asuti arutama potentsiaalseid vahendustehinguid Euroopa rahurahastu vahenditest, seati tingimuseks, et Eestile e RKIK arvele peab laekuma doonorite raha, mille arvelt saab minna tehingutesse. Seega ei võinud riigieelarvest teha ettemakseid, vaid tuli ära oodata raha laekumine. Teiseks tuli lepingud teha akreditiive kasutades.

Marika Tuusis ütles, et 2024. a alguseks kaaluti erinevaid variante, mis kõik sisaldasid mõnda riskiastet. Tehingute korraldamist arutasid Rahandusministeerium, sh riigi pearaamatupidaja ja Kaitseministeerium. Varem ei oldud selliseid asju tehtud. Kui tuludest kaetakse mitte Eestile saadavaid vahendeid, vaid soetatav kraam läheb välja varude või moonana, siis eelarvet see ei puuduta. Kaasati Riigikontroll ning leiti, et Riigikogu peab niisuguse lahendusega nõustuma. Rahandusministeerium hindas, et kulud ja tulud ei käi läbi riigieelarve ja tuli lisada Kaitseministeeriumile sõnastus, et riigieelarvele täiendavat koormust ei teki.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart viitas, et riigieelarve seaduses fikseeriti, et vahendamisel riigieelarvele riske ei võeta. Järgmisel aastal korraldati riskide mittevõtmist, kuigi siis olid juba probleemid tekkinud. Samas oleme näinud märgukirja RKIK-lt, et riskid on juba tekkinud ja seda arutati ka ministeeriumi ja RKIK otsustuskoosolekutel. Parlamendile ei räägitud ei riskidest ega nende realiseerumisest. Novembris 2024 tuli RKIK poolt teavitus ministeeriumile mõnede riskide realiseerumisest ning sooviti probleeme vähendada, sh

vahendamislepingud lõpetada. Miks otsustati nendega jätkata?

Kaimo Kuusk vastas, et Magnus-Valdemar Saar tegi ettepaneku vahendamine lõpetada 2025. a algul, mil Datasel SRL-ga olid lepingud juba sõlmitud. K. Kuusk on näinud RKIK-i poolt riskide maandamise ettepanekut ning ministeerium pidas seda üsna ebapädevaks ja saatis RKIK-ile täiendamiseks.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart küsis T. Uudebergilt, kas ta mäletab toonast koosolekut?

Tiina Uudeberg ütles, et mäletab arutelu rahastusperioodi lõppemisest võtmes, et kas tuleks midagi ümber hinnata ning koosolekul kaaluti erinevate lahendite vahel.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart küsis, kas mäletatakse, millal läks otsustus rohkem M. -V. Saare kätte?

Kaimo Kuusk nentis, et see võib kõlada absurdsest, kuid ei ole teada, kes ja kuidas sai sellega nõustuda.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart resümeeris võimalust, et riskide kaalumisel valiti kõige ebasoodsam lahend ning uuris, kas T. Uudeberg kinnitab, et olid tabelid lepingute erinevate riskide kohta ning nende pinnalt toimusid arutelud? A. Kovalenko-Kõlvart viitas varasemale kohtumisele, millega võrreldes on uus teave, et niisugustel koosolekutel arutati tabelite abil koostööpartnereid, riskianalüüse ja mille pinnalt on kohane küsida, miks ei võetud arvesse riske ega käsitletud riskide maandamise meetmeid?

Tiina Uudeberg ütles, et kindlasti arutati ka riskide maandamise meetmeid, kuid 2025. a uuele ametikohale siirdunud ei tea ta edaspidiseid arenguid kommenteerida.

Istungi avalik osa lõppes

Jätkus Datasel SRL esindajaga neile ettesaadetud küsimuste arutelu. Edastatud informatsioon on juurdepääsupiiranguga asutusesiseseks kasutamiseks.

3. Info ja muud küsimused

Infot ei esitatud ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Anastassia Kovalenko-Kõlvart
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Airi Ausmees
protokollija